

Elsőprő kisebbség II.

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 22. szám, 2021. június 4.

Csizmadia Ervin gondolatébresztő elemzéséhez ([Az elsőprő kisebbség](#), *ÉS*, 2021/18., máj. 7.) kívánok hozzászólni. Nyugat-európai demokráciamodellek rövid bemutatása után a szerző a magyar helyzet kialakulásának történeti gyökereit vizsgálja. Gondolatmenetével sok ponton lehet vitánk, én most csak egy dologra fókuszálok, nevezetesen cikkének Gerő András 1988-ban megjelent könyvéről vett címére: *Az elsőprő kisebbség*. Csizmadia szerint Gerő „az ellenzékét nevezte (...) »elsőprő kisebbségnek«, azért, mert bár kormányra jutni nem tudott, de – alkalmazkodván a helyzethez – óriási mértékben formálta a közhangulatot”.

Ha újra belelapozunk Gerő András korai, de nagyon érett munkájába, akkor azt látjuk, hogy alapvetően a dualista korszak választási rendszerét, parlamenti életét, képviselői mentalitástörténetét mutatja be. Ha az ellenzéki pártok elsőprő erejéről beszélhetnénk, akkor a '67-es kompromisszum hamar fölbomlott volna. Ennek éppen az ellenkezője történt: a demokratikus tartalmait vesztő közjogi ellenzékiesség rendre kudarcot vallott.

Gerő könyvének címe – nagyon plasztikusan – a választójogi rendszer anomáliáit fejezi ki, azt tudniillik, hogy a döntően nemzetiségek lakta területek szállították a kormányzó mamutpárt számára a mindenkori többséget, mert a magyar etnikai törzsterületeken a kiegyezésnek csekély ázsiója volt. *Az elsőprő kisebbség* kifejezés utal a választási visszaélésekre, a választókerületi aránytalanságokra („rohadat kerületek”, mint Angliában), és végül arra a tényre, hogy a választók száma a népességhez viszonyítva az egész korszakban mindössze 6 százalék körül mozgott, akiknek közel 2/3-a el sem ment választani...

A dualizmus magyar politikai elitje így tudta fenntartani a kiegyezési konstrukciót, ez volt az elsőprő kisebbség. Ellenzékieskedő (álnemzeti) programpontjaikat a kormánypárton kívüliek szinte mindig hajlandók voltak „szögre akasztani”. Ezért a kölcsönvett metafora érzésem szerint megtévesztő, és nem illeszkedik Csizmadia Ervin írásának mondanivalójához.